

**Recenzja dorobku naukowego i osiągnięcia habilitacyjnego dr Anny Jakimyszyn-Gadocha,
przygotowanego w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie historia**

I. Sylwetka Habilitantki

Pani dr Anna Jakimyszyn-Gadocha zawodowo i naukowo związała się z Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie. Jest także absolwentką tego Uniwersytetu. Na podkreślenie zasługuje przy tym fakt, że jej zainteresowania historią i kulturą Żydów, którym została wierna do obecnej chwili, uwidoczniły się już w okresie studiów. W 2001 uzyskała tytuł zawodowy licencjata historii, specjalność historia i kultura Żydów, na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, obroniwszy pracę licencjacką: *Życie codzienne Żydów polskich między XVI a XVIII wiekiem*. Natomiast w 2003 roku, kończąc kolejny etap studiów na tej specjalności, obroniła z wyróżnieniem pracę magisterską pt. *Życie krakowskiej gminy w świetle przepisów statutu gminnego z 1595 roku i jego uzupełnień z lat 1604-1616*.

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora, zaczęła wykazywać się dużą aktywnością naukową, biorąc czynny udział w konferencjach, sesjach, a także odczytach naukowych. Swój pierwszy referat pt. „Od narodzin do śmierci. Analiza zwyczajów żydowskich na podstawie statutu gminy krakowskiej z 1595 roku” wygłosiła w 2005 roku w Krakowie. Odbyło się to w trakcie prestiżowej międzynarodowej konferencji naukowej „700 lat obecności Żydów w Krakowie”, którą zorganizowała Polska Akademia Umiejętności i Katedra Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przejawem jej dużej aktywności naukowej przed uzyskaniem stopnia doktora było także opublikowanie bardzo wartościowej edycji źródłowej, świadczącej o dobrej już wówczas i pogłębianej w następnych latach znajomości języków żydowskich, a w szczególności języka jidysz: *Statut krakowskiej gminy żydowskiej z roku 1595 i jego uzupełnienia*. Tłumaczenie sporządzone na podstawie odpisu Majera Bałabana. Wstęp, przekład i opracowanie Anna Jakimyszyn, (Księgarnia Akademicka, Kraków 2005, ss. 115 + LXXVII). Już wówczas opublikowała również rozdział w monografii naukowej, poświęcony rozwadowskim Żydom oraz dwa artykuły naukowe, dotyczące uregulowań prawnych i funkcjonowania gminy żydowskiej w Krakowie pod koniec XVI wieku. Artykuły te ukazały się w wydawanym przez Uniwersytet Jagielloński czasopiśmie „Scripta Judaica Cracoviensia”, któremu została wierna do chwili obecnej, pełniąc w nim od 2017 roku do chwili obecnej funkcję se-

kretarza redakcji.

W 2007 roku Habilitantka uzyskała na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, broniąc dysertację doktorską: *„Żydzi krakowscy w dobie Rzeczypospolitej Krakowskiej. Status prawny. Przeobrażenia gminy. System edukacyjny”*. Napisała ją pod kierunkiem dr. hab. Leszka Hońdo. Po dodatkowej, pogłębionej kwerendzie i stosownych uzupełnieniach, dr Anna Jakimyszyn-Gadocha opublikowała tę bardzo wartościową i potrzebną monografię w 2008 roku, w cenionym wydawnictwie Austeria, z którym pozostaje w kontakcie do chwili obecnej, o czym świadczy opublikowana w 2021 roku w tym wydawnictwie rozprawa, wskazana przez nią jako zasadnicze osiągnięcie naukowe, w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Dr Anna Jakimyszyn-Gadocha jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 1 III 2008 r. do 30 IX 2010 r. pracowała jako asystent w Zakładzie Kultury Żydów Katedry Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 1 X 2010 r. pracuje na stanowisku adiunkta w Zakładzie Kultury Żydów w Katedrze Judaistyki (od 2012 r. w jednostce działającej pod nazwą: Zakład Kultury Żydów Instytutu Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego).

Po uzyskaniu stopnia doktora i podjęciu pracy na Uniwersytecie Jagiellońskim, Habilitantka intensywnie pracowała naukowo, podejmując kolejne tematy badawcze. Poprzez intensywne uczestnictwo w życiu naukowym, stawiała się coraz bardziej rozpoznawalna i ceniona nie tylko w kraju ale także za granicą - głównie na Ukrainie. Zgłębiała swoją znajomość języka jidysz, była również dobrym, cenionym dydaktykiem i wyróżniała się w działalności organizacyjnej, o czym może świadczyć fakt, że w latach 2012-2016 pełniła funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Judaistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego.

II. Ocena osiągnięć naukowych

Dorobek naukowy Habilitantki jest stosunkowo obszerny, zróżnicowany, a zarazem bardzo wartościowy. Składa się łącznie z 47 różnego typu publikacji naukowych, w tym jednej dotyczącej cmentarza żydowskiego w Tarnowie w wersji elektronicznej, opublikowanej w 2016 roku. Przeważająca część publikacji naukowych, bo aż 43 wydana została już po uzyskaniu stopnia doktora. Dr Anna Jakimyszyn-Gadocha jest autorką 3 monografii autorskich opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora, 1 krytycznej edycji źródłowej opublikowanej przed uzyskaniem stopnia doktora, 23 rozdziałów opublikowanych w monografiach zbiorowych, z których 1 opublikowała przed uzyskaniem stopnia doktora, 15 artykułów w czasopiśmie naukowych, w tym 2 wydanych jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora. Ponadto po uzyskaniu stopnia doktora opublikowała świadczący o jej dużych kompetencjach w zakresie posługiwania się językiem jidysz: *Słownik jidysz-angielsko-polski. Yiddish-English-Polish Dictionary*, (Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków

2016, ss. 162). Po uzyskaniu stopnia doktora była również współredaktorką 3 prac zbiorowych.

Różne formy pisarstwa historycznego stosowane przez dr Annę Jakimyszyn-Gadocha zaowocowały pracami edytorskimi, studiami, monografiami i redakcjami monografii, artykułami naukowymi, recenzjami. W rezultacie świadczy to, że w osobie Habilitantki mamy do czynienia z dojrzałym już pod względem naukowym i dobrze ukształtowanym historykiem. W odniesieniu do danych naukometrycznych warto zaznaczyć, że łączna liczba uzyskanej przez dr Annę Jakimyszyn-Gadocha punktacji na podstawie Bibliografii Publikacji Pracowników Uniwersytetu Jagiellońskiego wynosi 491 punkty.

Najważniejszym dokonaniem Habilitantki, poza pracą na stopień doktora habilitowanego, jest stosunkowo obszerna i bardzo dobrze oceniona w środowisku naukowym monografia: *Żydzi krakowscy w dobie Rzeczypospolitej Krakowskiej. Status prawny. Przeobrażenia gminy. System edukacyjny*, (Kraków – Budapeszt 2008, Wydawnictwo Austeria, ss. 368). Monografia ta, oparta na bardzo szerokiej kwerendzie źródłowej, dobrze wypełniła dotychczasową lukę w polskiej historiografii, odnoszącą się do dziejów Żydów w Rzeczypospolitej Krakowskiej. Autorka za jej opublikowanie otrzymała także Nagrodę Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Zainteresowania naukowe dr Anny Jakimyszyn-Gadocha koncentrują się na trzech zasadniczych zagadnieniach badawczych, a mianowicie: 1) na dziejach Żydów na ziemiach polskich, którym poświęciła największą liczbę publikacji, 2) na dziejach żydowskiej książki, 3) na folklorystyce żydowskiej. Te obszary tematyczne w wielu kwestiach są ze sobą powiązane, dzięki temu pozwoliły Habilitantce rozpatrywać szereg analizowanych przez nią zagadnień w perspektywie porównawczej i w szerszym ujęciu badawczym.

Od początku działalności naukowej sięgającej jeszcze okresu studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim, przedmiotem szczególnego zainteresowania dr Anny Jakimyszyn-Gadocha stały się dzieje krakowskich Żydów na przestrzeni od XVI do XX wieku. Na podkreślenie zasługuje fakt, że Habilitantka prowadząc badania nad dziejami krakowskich Żydów, umiejętnie łączy warsztat historyka ze znajomością języków żydowskich. Pozwala jej to na pracę zarówno na materiale proveniencji żydowskiej, jak i nieżydowskiej. Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora – o czym wspominałem - opublikowała niezwykle ważną edycję źródłową: *Statut krakowskiej gminy żydowskiej z roku 1595 i jego uzupełnienia*. Tłumaczenie sporządzone na podstawie odpisu Majera Bałabana. Wstęp, przekład i opracowanie Anna Jakimyszyn, (Księgarnia Akademicka, Kraków 2005, ss. 115 + LXXVII).

W odniesieniu do badań nad dziejami krakowskich Żydów, wysoko należy ocenić również inną publikację źródłozawczą oraz publikację o charakterze historiograficznym. Pierwsza z nich to: *Źródła w językach hebrajskim i jidysz do historii krakowskich Żydów XVI-XIX wieku/Hebrew and Yiddish-language sources from the history of Kraków Jews of the 16th to 19th centuries*,

(“Krzysztofory. Zeszyty naukowe Muzeum Historycznego Miasta Krakowa”, z. 35 (2017), s. 253-262). Zawiera ona bardzo ważne informacje dotyczące źródeł proveniencji żydowskiej, takich jak statuty, pinkasy, dokumenty bractw i stowarzyszeń, dokumenty rabinackie, które zostały wytworzone przez gminę krakowską na przestrzeni XVI-XIX wieku. Dotychczas brak było w literaturze przedmiotu takiego istotnego artykułu źródłoznawczego. Natomiast publikacja o charakterze historiograficznym odnosi się do istniejącego obecnie stanu badań nad dziejami gminy krakowskiej: *Stan badań nad dziejami Żydów krakowskich. Dokonania i perspektywy*, [w:] *Żydzi polscy w oczach historyków. Tom dedykowany pamięci Profesora Józefa A. Gierowskiego*, redakcja Adam Kaźmierczyk, Alicja Maślak-Maciejewska, (Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego: Kraków 2018, s. 37-58). Należy zaznaczyć, że bardzo brakowało takiej pracy, zawierającej wyniki dotychczasowych dokonań historyków. Na jej dużą wartość wpływa także to, że autorka wnikliwie wskazała na luki badawcze, odnoszące się do gminy krakowskiej.

Ważną publikacją, świadczącą o bardzo dużej erudycji Habilitantki w odniesieniu do analizy źródeł w językach żydowskich, jest artykuł będący efektem analizy pochodzącego z II połowy XVIII wieku pinkasu gminy krakowskiej: *Żydowski Kazimierz w świetle zapisów pinkasu sądu dajarów gminy krakowskiej z końca XVIII wieku*. Został on opublikowany w serii „Studia Dziewiętnastowieczne – Uniwersytet Jagielloński” t. 16: Przybylski i inni: o znaczeniu Krakowa i regionu w kulturze oświecenia, pod redakcją Romana Dąbrowskiego, cz. 1, (Księgarnia Akademicka: Kraków 2019, s. 95-109).

Do nurtu publikacji autorki poświęconych krakowskim Żydom, a odnoszących się do późniejszych okresów historycznych, należy także wspomniana już monografia, stanowiąca rozszerzoną wersję rozprawy doktorskiej: *Żydzi krakowscy w dobie Rzeczypospolitej Krakowskiej. Status prawny. Przeobrażenia gminy. System edukacyjny*, (Kraków–Budapeszt 2008, Wydawnictwo Austria, ss. 368). Natomiast do ważnych zagadnień dotyczących statusu prawnego krakowskich Żydów w XIX wieku, odnoszą się dwa kolejne, wartościowe artykuły Habilitantki. Pierwszy z nich to: *Żydowskie ustawodawstwo samorządowe (od kahału przez Komitet Starozakonnych do Izraelickiej Gminy Wyznaniowej) Jewish selfgouverment legislation. From the quahal through the Committee of Orthodox Jews, too the Israelite Religious Communittee*, [w:] *Budowali nowoczesny Kraków. Żydzi w samorządzie miejskim, gospodarczym i finansowym miasta (1866–1939)*, red. Barbara Cisowska, (Muzeum Historyczne Miasta Krakowa: Kraków 2015, s. 116-147). Autorka dokonała w nim ważnej analizy żydowskiego ustawodawstwa samorządowego, regulującego położenie cywilno-prawne Żydów mieszkających w Krakowie w II połowie XIX wieku. Nie mniej ważny jest także drugi artykuł: *1866. Odbudowa samorządu miejskiego – narodziny nowoczesnego Krakowa (Samorząd krakowski a infrastruktura żydowskiego Kazimierza*, [w:] *1866. Odbudowa samorządu miejskiego – narodziny nowoczesnego Krakowa*, red. Konrad Meus, Łukasz T. Sroka, (Wydawnictwo Naukowe

Uniwersytetu Pedagogicznego: Kraków 2018, s. 79-92). Zawarta jest w nim wnikliwa analiza rozwoju i przeobrażeń dokonujących się na żydowskim Kazimierzu, pod wpływem nieżydowskiego ustawodawstwa.

W innych ważnych, wnoszących wiele nowych ustaleń publikacjach, poświęconych dziejom krakowskich Żydów w XIX i XX wieku, dr Anna Jakimyszyn-Gadocha koncentrowała się na relacjach istniejących między ortodoksyjnymi a emancypowanymi Żydami, na stosunku nieżydowskiego otoczenia do ludności żydowskiej, a także na postaciach i instytucjach gminnych. W tym nurcie dokonań naukowych Habilitantki bardzo wysoko należy ocenić biogram Dow Ber Meiselsa, który w latach 1832-1856 pełnił w krakowskiej gminie obowiązki rabinackie: *Dow Ber Meisels – dzieciństwo, młodość i okres krakowski* [w:] *Żydzi szczekocińscy. Osoby, miejsca, pamięć*, pod red. Michała Galasa i Mirosława Skrzypczyka, (Wydawnictwo Austeria: Kraków-Budapeszt 2008, s. 145-156). W odniesieniu do instytucji gminnych, poza publikacjami dotyczącymi Nowego Cmentarza Żydowskiego w Krakowie, szczególną wartość poznawczą i naukową ma monografia poświęcona krakowskiej mykwie: *Mykwa. Dzieje żydowskiej łaźni rytualnej przy ul. Szerokiej w Krakowie*, (Wydawnictwo Austeria: Kraków - Budapeszt 2012, ss. 103). Na podkreślenie zasługuje przy tym pionierski charakter tego opracowania. Habilitantka była bowiem pierwszą polską badaczką, która zajęła się problematyką mykw. Tematowi mykw w Krakowie oraz Lwowie, poświęciła także kilka innych swoich publikacji. Ponadto Habilitantka podjęła się badań nad dziejami nowosądeckich i wielickich Żydów w XX wieku i opublikowała wyniki tych badań w rozdziałach dwóch prac zbiorowych.

W odniesieniu do dziejów Żydów na ziemiach polskich, na osobną uwagę zasługują publikacje dr Anny Jakimyszyn-Gadocha, dotyczące ochrony zdrowia ludności Żydowskiej w XX wieku we Lwowie i Krakowie. Między innymi: *Organized Recreation-Curative Stays for Adults and Children. An Analysis of Cases from the Lvov Area from the Interwar Period*, "Scripta Judaica Cracoviensia" 2014, vol. XII, s. 87-97; *Zarys historii krakowskiego oddziału Towarzystwa Ochrony Zdrowia Ludności Żydowskiej w Polsce (1927-1939)*, „Kwartalnik ŻIH”, 2016 (nr 4) 260, s. 931-955; *The Herman Heschels House of the Poor Israelites in Lvov: history of the facility until 1939*, "Scripta Judaica Cracoviensia", 2016, vol. XIV, s. 133-142. Publikacje te zawierające wiele ważnych, nieznanych dotąd informacji, oparte na szerokiej kwerendzie źródłowej, dobrze korespondują z wskazanym przez Habilitantkę głównym osiągnięciem naukowym.

Pozostałe dwa pola zainteresowań naukowych dr Anny Jakimyszyn-Gadocha, a mianowicie dzieje żydowskiej książki i folklorystyka żydowska, nie zaowocowały tak dużą liczbą publikacji, jak ma to miejsce w odniesieniu do jej badań nad dziejami Żydów na ziemiach polskich. Jednak publikacje te, oparte na materiale źródłowym w językach hebrajskim i jidysz są pionierskie w polskiej historiografii.

Badania nad dziejami żydowskiej książki w dużym stopniu umożliwił Habilitantce udział w grantach, dotyczącym judaików i hebraików, znajdujących się w zbiorach Żydowskiej Gminy Wyznaniowej w Krakowie. W swoich dociekaniach naukowych skoncentrowała się na badaniach tekstu książek religijnych oraz służących jako logo drukarza lub drukarni sygnetów drukarskich. Dokonane w tym zakresie ustalenia, zawarła w czterech publikacjach. Szczególnie wysoko należy ocenić za nowatorski charakter dwie publikacje o charakterze źródłoznawczym z tego zakresu tematycznego, a mianowicie: „*Sefer beer Mosze*” Mosze Sertelsa, syna Isachara, jako przykład dwujęzycznego tekstu do nauki Tory/*Sefer beer Moshe by Moshe Sertls, Son of Isachar, as an Example of a Bilingual Text for the Studie of Torah*, „*Studia Judaica*”, 2013, r. XVII, nr 1(33), s. 19-38; *Jewish Printers' Marks from Poland (Sixteenth Centuries)*, [w:] *Typographorum Emblemata. The Printer's Mark in the Context of early modern culture*, Eds. Anja Wolkenhauer, Bernhard F. Scholz, De Gruyter Saur, (Berlin-Boston 2018, s. 125-150).

W ramach kolejnego pola zainteresowań badawczych czyli folklorystyki żydowskiej, dr Anna Jakimyszyn-Gadocha skoncentrowała się na analizie zbiorów modlitw dla kobiet w języku jidysz (tchines). Wyniki badań dotyczących tego zakresu tematycznego zawarła w trzech ważnych publikacjach. Spośród nich na najwyższą ocenę zasługuje nowatorski w polskiej historiografii artykuł, poświęcony modlitwom odnoszącym się do macierzyństwa: *Dziecko jako temat XVIII i XIX-wiecznych tchines*, [w:] *Żydowskie dziecko*, red. Anna Jeziorkowska-Polakowska, Agnieszka Karczewska, (Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II: Lublin 2013, s. 41-51).

Podsumowując, przedstawiony powyżej bogaty dorobek naukowy Habilitantki wiele wnosi do aktualnego stanu badań dotyczących dziejów i kultury Żydów na ziemiach polskich. Publikacje dr Anny Jakimyszyn-Gadocha są oryginalne, głęboko przemyślane, oparte na szerokiej kwerendzie naukowej, a tym samym bardzo wartościowe pod względem merytorycznym i poznawczym. Odgrywają także znaczącą rolę w polskiej historiografii oraz są obecne w krajowym i międzynarodowym obiegu naukowym. W rezultacie bardzo wysoko oceniam osiągnięcia naukowe Habilitantki. Stwierdzam, że przedstawiony mi do oceny dorobek naukowy dr Anny Jakimyszyn-Gadocha z naddatkiem spełnia kryteria, określone w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

III. Ocena wskazanego przez Habilitantkę głównego osiągnięcia naukowego

Podstawą ubiegania się przez dr Annę Jakimyszyn-Gadocha o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest monografia pt. *W trosce o zdrowie żydowskich mieszkańców Lwowa (1918-1939)*, (Wydawnictwo Austeria, Kraków – Budapeszt – Syrakuzy 2021, ss. 508). Jest ona wynikiem długoletnich żmudnych badań Autorki nad instytucjami i stowarzyszeniami, zajmującymi się ochroną zdrowia a także opieką społeczną ludności żydowskiej Lwowa w okresie II Rzeczypospolitej. Owo-

cem tych badań jeszcze przed wydaniem rozprawy, były także artykuły, studia oraz przyczynki, opublikowane przez dr Annę Jakimyszyn-Gadocha w czasopismach naukowych.

Kwestie opieki zdrowotnej i szeroko pojętej opieki społecznej stanowiły nieodłączne, bardzo istotne elementy funkcjonowania ludności żydowskiej na ziemiach polskich. Dotyczyło to także okresu II Rzeczypospolitej, gdy podejmowano wiele kolejnych, ważnych inicjatyw w tym zakresie. Można postawić tezę, że kwestie opieki zdrowotnej i szeroko pojętej opieki społecznej były zjawiskami powszechnymi wśród społeczności żydowskiej, obejmując jej poszczególne warstwy i kręgi; ale zarazem inicjatywy w tym zakresie były ciągle niewystarczające i nie zaspakajały w pełni potrzeb społecznych. Zjawisko to bardzo wyraźnie dostrzec można było wówczas także we Lwowie, jednym z największych skupisk ludności żydowskiej w międzywojennej Polsce.

Oceniana publikacja wychodzi naprzeciw oczekiwaniom środowisk naukowych, zainteresowanych zachowaniami prospołecznymi, szeroko uwidaczniającymi się wśród ludności żydowskiej II Rzeczypospolitej. Bardzo ważna monografia dr Anny Jakimyszyn-Gadocha, dotyczy różnych form opieki zdrowotnej (troski o zdrowie), uwidaczniających się w żydowskiej społeczności Lwowa w latach 1918-1939, które nabierały coraz większego znaczenia, służąc podnoszeniu jakości życia, tej stosunkowo licznej grupy mieszkańców miasta. Autorka słusznie wskazuje na ogromną różnorodność działań dotyczących troski o zdrowie, stanowiących bardzo ważne i potrzebne zachowania prospołeczne. W rezultacie rozważania autorki zawierają udaną, pogłębioną analizę podejmowanych działań, odnoszących się do różnych aspektów troski o zdrowie, jak i teoretyczną, naukową refleksję nad zagadnieniami ochrony zdrowia ludności żydowskiej.

Monografia dr Anny Jakimyszyn-Gadocha stanowi całościowe ujęcie zagadnień, dotyczących ochrony zdrowia ludności żydowskiej we Lwowie w dwudziestolecie międzywojennym. Składa się ze wstępu, dziesięciu rozdziałów merytorycznych, zakończenia, aneksu, bibliografii, a także indeksu osobowego (co znacznie ułatwia jej lekturę) oraz spisu tabel, wykresów i ilustracji. Pierwszy rozdział ma charakter wprowadzający, ale bardzo istotny dla późniejszych rozważań. Dotyczy struktury demograficznej ludności żydowskiej, jej ruchu naturalnego, rozmieszczenia a także stanu zdrowia. Natomiast w pozostałych rozdziałach autorka umiejętnie odnosi się kolejno do działalności szpitala żydowskiego, poradni specjalistycznych, towarzystw pomocowych, personelu służby zdrowia i opieki społecznej, profilaktyki i higieny, oświaty dotyczącej ochrony zdrowia, kwestii aktywności fizycznej, wypoczynku, rekonwalescencji i diety. W rezultacie jest to w dużym stopniu syntetyczny (nieraz wręcz encyklopedyczny) przegląd bardzo wielu istotnych zagadnień, dotyczących szeroko pojętej troski o zdrowie. Pracę cechuje przy tym duża przejrzystość. Należy podkreślić, że autorka zachowała właściwe proporcje między rozdziałami, których nagłówki dają pogląd na rozważaną w nich treść. Ponadto treść każdego rozdziału poprzedzającego implikuje i jest wprowadza-

dzeniem dla następnego. Przyjęty przez autorkę chronologiczno-problemowy układ materiału również jest uzasadniony i stanowi naturalną konsekwencję monograficznego ujęcia tematu. Odnosząc się do przyjętej przez autorkę koncepcji książki (poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów), pragnę stwierdzić, że zabrakło mi tu szerszego ustosunkowania się do pytania w jakim stopniu, do troski o zdrowie odnosiły się środowiska ortodoksyjne i chasydzkie. Jak wiadomo wiele zasad dotyczących troski o zdrowie, było w tych środowiskach bardzo aktualnych, ale które i w jakim stopniu i dlaczego w międzywojennym Lwowie?

Próbując dokonać generalnej oceny kwestii metodologii i warsztatu naukowego należy podkreślić, że Habilitantka w sposób właściwy analizuje poszczególne fakty i procesy historyczne. W efekcie stosowana w ocenianej monografii interpretacja jest poprawna i wszechstronna. Autorka słusznie przyjęła w niej metodologię badań historycznych.

Obrane przez dr Annę Jakimyszyn-Gadocha metody zbierania i opracowywania materiału faktograficznego przekonują o dużej wiarygodności wyników badań, a sposób ich przedstawienia umożliwia przeprowadzenie weryfikacji. Interpretacja wyników badań i formułowanie wniosków jest poprawne. Dokonywane przez Habilitantkę uzasadnienia naukowe oparte są na właściwym stosowaniu zasad logicznych, zwłaszcza dotyczy to stosowania postępowania indukcyjnego i dedukcyjnego. Dr Anna Jakimyszyn-Gadocha zadbała również o precyzję pojęciową, jednolitość nazewnictwa, jak również o poprawność językową.

Oceniana monografia, podobnie jak w przypadku innych prac dr Anny Jakimyszyn-Gadocha, jest wynikiem bardzo szerokiej kwerendy archiwalnej oraz bibliotecznej. Zbierając materiały do pracy, Habilitantka przeprowadziła kwerendę archiwalną, która objęła sześć archiwów polskich i zagranicznych oraz Bibliotekę Narodową w Warszawie. Ponadto Habilitantka sięgnęła do licznych źródeł drukowanych obejmujących akty normatywne, sprawozdania i instrukcje, księgi adresowe, skorowidze, spisy ludności, statystyki, wspomnienia, pamiętniki, eseje, almanachy, kalendarze, księgi pamiątkowe, katalogi. Dr Anna Jakimyszyn-Gadocha słusznie uwzględniła również słowniki biograficzne, przewodniki, podręczniki, poradniki, broszury, źródła internetowe, pomoce archiwalne oraz w stosunkowo dużym stopniu prasę, wydawaną głównie w okresie międzywojennym. Przeprowadziwszy szeroką kwerendę, dokonała jednocześnie właściwej, krytycznej oceny wykorzystanych źródeł, pod kątem przeprowadzonych przez siebie badań. Wskazała przy tym na te źródła, które miały dla niej największą wartość przy pisaniu pracy. Bardzo obszerna literatura przedmiotu (opracowania) również została przez autorkę dobrana w sposób uzasadniony tematem pracy. Obejmuje ona stosunkowo dużą liczbę pozycji – zarówno prac zwartych jak i artykułów.

Reasumując, bardzo wysoko oceniam omawianą pracę autorstwa dr Anny Jakimyszyn-Gadocha. Jest ona aktualna, ważna i potrzebna. Udana rozważania Habilitantki mogą stanowić rodzaj inspiracji do dalszych badań porównawczych, dotyczących zachowań prospołecznych, w poszczególnych skupiskach żydowskich II Rzeczypospolitej. Przyczyniają się do pełniejszego zrozumienia analizowanych problemów dotyczących ochrony zdrowia, a z perspektywy ówczesnej rzeczywistości, powinny się przyczynić do ich skuteczniejszego rozwiązywania obecnie. Z przekonaniem stwierdzam, że wskazana jako główne osiągnięcie naukowe monografia pt. *W trosce o zdrowie żydowskich mieszkańców Lwowa (1918-1939)*, (Wydawnictwo Austeria, Kraków – Budapeszt – Syrakuzy 2021, ss. 508), wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny historia i powinna być uznana za podstawę do nadania stopnia doktora habilitowanego.

IV. Ocena dotycząca kryterium wykazania się istotną aktywnością naukową

Dzięki swej dużej aktywności naukowej, wyrażającej się obecnością w krajowym oraz międzynarodowym obiegu naukowym, Habilitantka w istotny sposób przyczynia się do rozwoju dyscypliny. Poza opublikowaniem monografii, stanowiącej podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, a także innych monografii, monografii pod redakcją, edycji źródeł, studiów, artykułów oraz recenzji w czasopismach naukowych i rozdziałów w monografiach zbiorowych, dr Anna Jakimyszyn-Gadocha wykazuje się także aktywnością naukową na innych płaszczyznach. Obok omówionej płaszczyzny publikacyjnej, także na płaszczyźnie badawczej, konferencyjnej oraz recenzyjnej i eksperckiej.

Prowadząc badania naukowe, dr Anna Jakimyszyn-Gadocha uczestniczyła w stosunkowo licznych projektach badawczych brała udział w wyjazdach naukowych i nawiązała współpracę z innymi ośrodkami naukowymi w kraju oraz za granicą, niejednokrotnie uczestnicząc w życiu naukowym tych ośrodków. Samodzielnie zrealizowała 3 projekty badawcze, a ponadto uczestniczyła w realizacji 5 projektów, z który 1 miał charakter międzynarodowy: Projekt badawczy sfinansowany w 2012 roku przez Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki *Transformation of central European cities in historical development (Kosice, Miskolc, Opava, Krakow)*. Natomiast realizując projekt badawczy *The Mixed Languages of the Askhenazi World* finansowany przez Rothschild Foundation Europe, wyjechała do Nowego Jorku, gdzie w czerwcu i lipcu 2014 roku prowadziła kwerendy archiwalne i biblioteczne w YIVO Archives and Library, a także w New York Public Library. Była również stypendystką Rothschild Foundation Europe, Fundacji Lanckorońskich z Brzezia, Center for Urban History of East Central Europe. Stypendia te pozwoliły jej na wyjazdy w celach kwerend archiwalnych do Wiednia (2007, 2011) oraz Lwowa (2017).

W odniesieniu aktywności naukowej Habilitantki o charakterze międzynarodowym, na podkreślenie zasługuje jej współpraca z Ukraińskim Katolickim Uniwersytetem we Lwowie, w którym

wielokrotnie gościła, uczestnicząc w warsztatach, seminariach i konsultacjach naukowych oraz z Lwowskim Narodowym Uniwersytetem im. Iwana Franki. Natomiast w Polsce współpraca z Uniwersytetem Pedagogicznym im. KEN w Krakowie. Jej wieloletnia współpraca z Lwowskim Narodowym Uniwersytetem im. Iwana Franki ma ścisły związek z trwającą także już wiele lat intensywną współpracą z Uniwersytetem Pedagogicznym im. KEN w Krakowie. Polega ona przede wszystkim na uczestnictwie Habilitantki w organizowanej cyklicznie we Lwowie i Krakowie Polsko-Ukraińskiej/Ukraińsko-Polskiej Konferencji Naukowej „Lwów. Miasto - społeczeństwo - kultura“.

Na uznanie zasługuje również udział Habilitantki w wielu innych konferencjach naukowych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Ogółem wygłaszając referaty wzięła udział w 29 konferencjach naukowych. Poza krajowymi również w konferencjach zagranicznych, we wspomnianym już Lwowie, w Paryżu oraz Koszycach. Podkreślić przy tym należy także udział dr Anny Jakimyszyn-Gadocha w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji. Ogółem uczestniczyła w 6 takich komitetach.

Wysoko należy ocenić także aktywność recenzyjną i ekspercką Habilitantki. Dotychczas recenzowała artykuły dla 8 periodyków naukowych. Między innymi dla takich renomowanych czasopism jak: „Folia Historica Cracoviensia”, „Res Gestae. „Studia Judaica” czy „Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi”. Ponadto recenzowała 3 książki, których treść koresponduje z jej zainteresowaniami naukowymi. Natomiast w odniesieniu do aktywności eksperckiej na uznanie zasługuje przede wszystkim jej współpraca z Muzeum Krakowa (Oddział Stara Synagoga).

Należy wskazać, że ważną i widoczną w skali Polski oraz w wymiarze międzynarodowym płaszczyzną aktywności naukowej dr Anny Jakimyszyn-Gadocha jest jej członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych, takich jak: European Association for Jewish Studies, Komisja Historii i Kultury Żydów PAU (od 2016 roku do chwili obecnej pełni funkcję sekretarza Komisji), Polskie Towarzystwo Studiów Jidyszystycznych, Polskie Towarzystwo Studiów Żydowskich, Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

Reasumując rozważania zawarte w tej części opinii stwierdzam, że dr Anna Jakimyszyn-Gadocha spełnia kryterium wykazania się istotną aktywnością naukową, która jest realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

V. Ocena osiągnięć dydaktycznych organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Podobnie jak w przypadku aktywności naukowej, dorobek dydaktyczny, organizacyjny oraz osiągnięcia popularyzujące naukę dr Anny Jakimyszyn-Gadocha również zasługują na uznanie.

Osiągnięcia dydaktyczne dotyczą przede wszystkim długoletniej już pracy Habilitantki w Instytucie Judaistyki (wcześniej Katedra Judaistyki) Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prowadziła tam ćwiczenia, wykłady, lektoraty języka jidysz, proseminaria, seminaria i warsztaty terenowe. Były to

zajęcia na kierunku historia na specjalności historia i kultura Żydów oraz na kierunku historia na specjalności judaistyka. Ponadto prowadziła zajęcia na studiach podyplomowych - zarówno wykłady jak i seminaria oraz warsztaty terenowe. Prowadząc seminarium licencjackie wypromowała 31 licencjatów, a w ramach seminarium magisterskiego 1 magistra. Na podkreślenie zasługuje przy tym fakt, że sześciu autorów przygotowanych pod jej kierunkiem prac licencjackich, zdobyło Nagrody Schenkera, za najlepsze prace dyplomowe dotyczące tematyki dziedzictwa Żydów polskich, powstałe na Uniwersytecie Jagiellońskim. Podjęła się również opieki nad doktorantem, jako promotor pomocniczy. Ponadto była recenzentką 14 prac licencjackich, 21 prac magisterskich oraz 22 prac dyplomowych na studiach podyplomowych. Recenzowała także projekty prac doktorskich osób, ubiegających się o przyjęcie do Szkoły Doktorskiej. Koordynowała staże i praktyki studenckie. Jako wykładowca uczestniczyła w pracach Jagiellońskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz kolejnych edycjach Tygodnia Jakości Kształcenia, które były realizowane na Uniwersytecie Jagiellońskim. Na podkreślenie zasługuje również prowadzenie przez Habilitantkę zajęć dydaktycznych poza macierzystą uczelnią, na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II w Krakowie, na kierunku Turystyka religijna. Zajęć z języka jidysz w Jewish Community Center w Krakowie, w ramach Festiwalu Kultury Żydowskiej w Krakowie czy w ramach Międzynarodowego Seminarium Języka Jidysz i Kultury Żydowskiej w Śródborowie pod Warszawą. Wysoko ocenić należy również współpracę Habilitantki z środowiskiem oświatowym. W ramach tej współpracy odbywała spotkania z młodzieżą gimnazjalną oraz licealną. Uczestniczyła jako prelegentka w konferencjach dydaktycznych oraz organizowanych przez szkoły średnie sesjach popularno-naukowych.

Obok osiągnięć w pracy dydaktycznej, dr Anna Jakimyszyn-Gadocha poszczycić się może także osiągnięciami organizacyjnymi. Na podkreślenie zasługuje, że Habilitantka za działalność organizacyjną na Uniwersytecie Jagiellońskim trzykrotnie otrzymała Nagrodę Rektora UJ oraz to (o czym już wspomniałem), że w latach 2012-2016 pełniła funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Judaistyki UJ. Należy wysoko ocenić także to, że wielokrotnie była członkiem, a także sekretarzem komitetów organizacyjnych konferencji i sesji naukowych. Pełniła funkcję kierownika studiów nie-stacjonarnych oraz podyplomowych. Opracowała program studiów na kierunku judaistyka. Wspólnie z Muzeum Narodowym w Krakowie, organizowała otwarte wykłady popularnonaukowe. Pełniła i nadal pełni funkcję sekretarza Komisji Historii i Kultury Żydów PAU oraz rocznika „Scripta Judaica Cracoviensia“. Ponadto ponad dziesięć lat pełniła funkcję wiceprzewodniczącej krakowskiego Komitetu Opieki nad Zabytkami Żydowskimi.

Habilitantka wykazuje również bardzo dużą aktywność na polu popularyzacji wiedzy historycznej. Między innymi prowadziła wykłady dla przewodników z krakowskiego Stowarzyszenia Przewodników Turystycznych. Wygłaszała wykłady popularnonaukowe, organizowane przez Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa. Wykłady popularnonaukowe miała również w ra-

mach Festiwalów Kultury Żydowskiej w Krakowie czy działalności Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Miasta Krakowa. Odbyła liczne spotkania z młodzieżą w krakowskich szkołach średnich oraz podstawowych. Uczestniczyła w projektach służących popularyzowaniu wiedzy o dziejach i kulturze Żydów, organizowanych przez Żydowskie Muzeum Galicja, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, Jewish Community Center w Krakowie. Na podkreślenie zasługuje również wykonanie przez Habilitantkę tłumaczeń wielu wartościowych i potrzebnych tekstów z języka jidysz na język polski, które zostały opublikowane.

W rezultacie dorobek dydaktyczny, organizacyjny oraz osiągnięcia popularyzujące naukę dr Anny Jakimyszyn-Gadocha oceniam bardzo wysoko.

VI. Konkluzja

Pani dr Anna Jakimyszyn-Gadocha jest doświadczoną badaczką, zajmującą się studiami nad szeroko rozumianymi dziejami oraz kulturą żydowską na ziemiach polskich. Należy przy tym podkreślić jej bardzo dobre przygotowanie warsztatowe. Jej prace charakteryzują się solidną podstawą źródłową. Do ich napisania autorka przeprowadziła kwerendy zarówno w Polsce jak i za granicą. W rezultacie cieszą się one dużym uznaniem i zainteresowaniem w środowisku naukowym. Ja również oceniam je bardzo wysoko. Duża aktywność naukowa habilitantki była realizowana we współpracy z krajowymi oraz zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Zaowocowała jej udziałem w grantach badawczych, a także w konferencjach naukowych (zarówno krajowych jak i zagranicznych). Na wysoką ocenę zasługują również osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne Habilitantki.

Biorąc pod uwagę przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe, czyli rozprawę *W trosce o zdrowie żydowskich mieszkańców Lwowa (1918-1939)*, Wydawnictwo Austeria, Kraków – Budapeszt – Syrakuzy 2021, ss. 508, która stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny historia, a także pozostałe osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne dr Anny Jakimyszyn-Gadocha po uzyskaniu stopnia doktora uważam, że Habilitantka w pełni spełniła wymagania ustawowe odnoszące się do osób ubiegających się o uzyskanie stopnia naukowego doktora habilitowanego, które są określone w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.). Jednocześnie wnoszę o dopuszczenie dr Anny Jakimyszyn-Gadocha do kolejnych etapów w przewodzie habilitacyjnym.

Wacław Wiernieć